

Christian H. Grosch

[Fra Wikipedia, den frie encyklopedia]

Christian Heinrich Grosch (født [21. januar 1801](#) i [København](#), død [4. mai 1865](#) i [Christiania](#)) var en norsk arkitekt. Han ble Norges fremste og mest produktive arkitekt i første del av 1800-årene, og han tegnet flesteparten av de offentlige bygningene i den nye hovedstaden Christiania. Han var [stadskonduktør](#) i [Christiania](#).

Christian H. Grosch

Født	21. jan. 1801 ^{[1][2][3]} København
Død	4. mai 1865 ^[3] (64 år) Christiania
Beskjeftigelse	• Arkitekt
Embete	• Stadskonduktør
Utdannet ved	Det Kongelige Danske Kunstakademi Statens håndverks- og kunstindustriskole
Far	Heinrich August Grosch
Nasjonalitet	Norge , Danmark
Gravlagt	Vår Frelses gravlund
Utmerkelser	Vasaordenen

Universitetsbygningene (1854)

En kirketype tegnet av Grosch

Liv og arbeid

Faren var kobberstikker [Heinrich August Grosch](#), lærer ved [Den kgl. Tegneskole](#) i Christiania. Christian H. Grosch fikk sin grunnleggende utdannelse ved Tegneskolen, hvor han også selv underviste, for så i 1824 å fullføre studiene ved [Akademiet](#) i [København](#). Tilbake i Norge ble han assistent for arkitekt [Hans Ditlev Franciscus von Linstow](#) under prosjekteringen av [Det kongelige slott](#).

I 1827 ble han stadskonduktør i Christiania og satt i stillingen til sin død. Denne kommunale stillingen forente det som senere var bygningssjef, oppmålingssjef, byplansjef og byarkitekt. Samtidig kunne han drive en utstrakt privat praksis. I 1833 fikk han i tillegg den statlige stillingen som inspektør for statens bygninger i Christiania og omegn.^[4]

Blant hans viktigste arbeider som arkitekt er [Børsen](#) fra 1828, [Norges Banks](#) Christiania-avdeling 1830, [Observatoriet](#) 1834, [Christiania Theater](#) 1837, [Universitetsbygningen](#) 1838–1854, [Basarene](#) og [Brannvakten](#) ved [Vår Frelses kirke](#) 1840–1859, og [Kroghstøtten sykehus](#) 1859 (gjenværende bygning nå del av [Oslo legevakt](#)). I tillegg til disse og andre offentlige bygninger i hovedstaden tegnet han en lang rekke bygårder, landsteder og industribygg. Utenfor Oslo har han blant annet tegnet Latinskolen og Søylegården i [Halden](#) og Tollboden i [Stavanger](#). Som kirkearkitekt satte han spor etter seg over hele landet – omkring 80 kirker fra [Halden](#) til [Kirkenes](#). Omkring ti [åttekantede kirker](#) ble oppført etter tegning av Grosch, blant annet [Hval kirke](#) og [Rogne kirke](#).

Grosch' grav på Vår Frelses gravlund

Norges Banks Christiania-avdeling huser idag arkitekturmuseet

Grosch' tidlige arbeider viser sterk innflytelse fra dansk klassisisme og læreren [C.F. Hansen](#). Etter at han begynte arbeidet med Universitetsbygningene, ble han sterkt påvirket av den prøyssiske arkitekt [Schinkel](#),^[5] som korrigerte fasadetegningene til dette hovedverket av Grosch. Etter 1840 begynte Grosch å arbeide i nyromansk og nygotisk stil, med fasader vesentlig i upusset tegl. Grosch tegnet også en rekke boliger og kirkebygg i tre, i [sveitserstil](#) med innslag av nygotikk og elementer fra norske [stavkirker](#). Blant annet den tidligere [Kirkenes kirke](#) (brant i 1944) hadde detaljer inspirert av stavkirker. De gotiske stilelementene forsøkt han å overføre fra stein til treverk. [Tromsø domkirke](#) er eksempel på kirkebygg i nygotikk. Kirker utgjorde en stor del av hans virke senere i karrieren.^[5] Grosch' var tidlig ute med en pluralisme der ulike stiler ble kombinert.^[6] I første del av 1800-tallet var [J.C. Dahls](#) verk om stavkirkene (1837) den eneste dokumentasjonen Grosch hadde tilgjengelig. Ifølge Eldal hadde ikke Grosch kjennskap til stavkirkenes konstruksjon og antok det var bindingsverk, han kjente heller ikke til at stavkirkene som regel var oppført med åpne [sperrebind](#) og ikke flat himling, slik J.C. Dahl tegnet Heddal stavkirke. Grosch laget i 1847 utkastene til nye kirker i Ulstein og i Nordfjordeid, og Grosch' utkast brukte markante stavkirkeformer. Grosch' utkast hadde høye, slanke takryttere etter mønster av [Borgund](#) og [Heddal](#) stavkirker. Grosch' tegninger ble ikke brukt.^[7]

Kjente byggverk

Oslo Børs

- 1827 [Tollboden i Kristiansand](#)
- 1828 [Børsen](#)
- 1828 Søylegården, [Halden](#)
- 1828–1830 Latinskolen, [Halden](#)
- 1830 [Norges Banks Christiania-avdeling](#)
- 1833 [Immanuel's kirke](#) i Halden
- 1833 - [Krohgstøtten](#)
- 1834 [Observatoriet](#)

- 1836 [Trefoldighetskirken \(Arendal\)](#) (tidligere bygg)
- 1837 [Christiania Theater](#)
- 1838–1854 [Universitetsbygningen](#)
- 1840 [Gamle Tollbod](#) i [Stavanger](#)
- 1840–1859 [Basarene](#) og [Brannvakten](#) ved [Vår Frelses kirke](#)
- 1848 [Gjerstad kirke](#) i Aust-Agder
- 1858 [Skåre kirke](#) i [Haugesund](#)
- 1851 [Tjøtta kirke](#)
- 1855 [Horten kirke](#) ([Horten Garnisonskirke 1855-1962](#))
- 1855 [Rødbygget](#), [Trondheim](#) (døveskole 1855-1991, i dag bl.a. [Norsk Døvemuseum](#))
- 1856 [Svinndal kirke](#) i Østfold
- 1857 [Børsa kirke](#)
- 1858 [Birkenes kirke](#) i Aust-Agder
- 1858 [Hegvik kirke](#) på Fosen, Trøndelag
- 1858 [Otterøy kirke](#) i Nord-Trøndelag
- 1859 [Geitastrand kirke](#)
- 1859 [Langset kirke](#), [Eidsvoll](#) i Akershus
- 1859 [Bakka kirke](#), Bakka i Sogn
- 1859 [Krohgstøtten sykehus](#) (nå Oslo legevakt)
- 1860 [Nes kirke](#) på Ringerike
- 1861 [Tangen kirke](#) i [Stange](#)
- 1861 [Domkirken i Tromsø](#)
- 1862 [Hval kirke](#)
- 1862 [Brekke kirke](#)
- 1862 [Hønefoss kirke](#) (brant 2010)
- 1864 [Randesund kirke](#) i [Kristiansand](#)

Utmerkelser

Grosch ble ridder av den svenske [Vasaordenen](#) i 1864.

Litteratur

- [Norsk kunstnerleksikon](#)
- [Aslaksby, T.](#) & U. Hamran: *Arkitektene C.H.G. og Karl Friedrich Schinkel og byggingen av Det kongelige Frederiks Universitet*. 1986.
- Bugge, A.: *Arkitekten, stadskonduktør C.H.G.: hans slekt, hans liv, hans verk*. 1928.
- [Seip, E.](#) (red. og forf.): *Christian Heinrich Grosch. Arkitekten som ga form til det nye Norge*, Peter Hammers forlag 2001
- Aslaksby, Truls: «[Hvem tegnet Universitetet - Grosch eller Schinkel?](#)». I [Byminner](#) nr.3-2011, s.22-27
- Rognerød, Dag-Ivar (1997). [Byens hjørne - Fra Grosch til Landkreditt](#). Landkreditt. [ISBN 8252923518](#).

Referanser

1. [^] [Grosch, Christian Heinrich](#), oppført som [Christian Heinrich Grosch](#)^[Hentet fra Wikidata]
2. [^] [KulturNav](#), oppført som [Christian Heinrich Grosch](#), KulturNav-ID [92d2e2cf-ec1e-4d68-a05b-37627fbbb7d6](#), besøkt 9. oktober 2017^[Hentet fra Wikidata]
3. [^] [a](#) [b](#) [Kunstindeks Danmark](#), oppført som [Henrik Grosch](#), Kunstindeks Danmark kunstner ID [6901](#), besøkt 9. oktober 2017^[Hentet fra Wikidata]
4. [^] [Truls Aslaksby](#): «Christiania i årene etter 1814. Byggingen av en hovedstad». I: *St. Hallvard*, 2/2014, side 25.
5. [^] [a](#) [b](#) [Bugge, Anders](#) (1931). «Bind V». [Grosch, Christian H.](#) *Norsk biografisk leksikon*. Oslo: Aschehoug. s. 1.
6. [^] [Norberg-Schulz, Christian](#) (1986). *Modern Norwegian architecture*. Universitetsforlaget. [ISBN 8200076962](#).
7. [^] [Eldal, Jens Christian](#) (1997). *Historisme i tre*. Oslo: J.C. Eldal. s. 193.

Eksterne lenker

- (no) [Christian H. Grosch](#) hos [Sceneweb](#)
- (no) [«Chr.H. Grosch 1801-1865, bygninger i Norge» hos Nasjonalmuseet](#)
- (no) [Grosch-heder med frimerker](#)
- (no) [Chr. H. Grosch Christianias bytuvikler](#)
- (no) [Grosch arc](#)
- Om [Groschmedaljen](#) på Nasjonalmuseets sider